

STANJE I RAZVOJ MREŽE NARODNIH KNJIŽNICA U ŽUPANIJI POŽEŠKO-SLAVONSKOJ

SAŽETAK

Županija Požeško-slavonska prostire se na području od 2.491 km² (prema ustrojstvu iz 1992. godine), no prema najnovijim promjenama izdvajanjem općina Našice i Đurđenovac, teritorijalno je umanjena, a time je i smanjen broj narodnih knjižnica. Na području županije živi 99.530 stanovnika. Narodne knjižnice u županiji su: Gradska knjižnica i čitaonica Požega, Narodna knjižnica i čitaonica Kutjevo, Hrvatska narodna knjižnica i čitaonica Pleternica, te Knjižnica i čitaonica Pakrac.

Prema broju gradova i općinskih sjedišta djeluje vrlo mali broj knjižnica. Od četiri grada, grad Lipik nema knjižnicu, a od šest općinskih sjedišta čak pet nema osnovanu knjižnicu. U odnosu na Standarde, opće stanje narodnih knjižnica u županiji nije zadovoljavajuće. Najuočljiviji je nedostatak prostora, umanjeni prosjek knjiga na broj stanovnika, te oprema u nekim knjižnicama. Narodne knjižnice, unatoč brojnim nedostacima i problemima, za korisnike funkcioniraju na zadovoljavajućoj razini.

Prioritetni zadaci u razvoju mreže narodnih knjižnica Požeško-slavonske županije su:

- osnovati knjižnice u svim općinskim središtima, te u gradu Lipiku;*
- dovršiti informatizaciju Gradske knjižnice i čitaonice u Požegi;*
- nastojati ostvariti umreženje svih narodnih knjižnica u županiji kako bi se sustav mreže mogao dalje razvijati.*

Da bi mogla slijediti sve različite i sve veće zahtjeve korisnika, suvremena knjižnična mreža mora se stalno proširivati i usavršavati.

Danas knjižnica nije samo mjesto na kojemu se posuđuju knjige, ona je informacijski centar, a da bi se moglo kvalitetno i brzo pružiti svaku vrstu informacije, knjižnice ne mogu djelovati zasebno, već povezano raznim načinima i sustavima. U tom smjeru ići će i razvoj mreže narodnih knjižnica Požeško-slavonske županije.

Županija Požeško-slavonska, XI. u županijskom ustroju Republike Hrvatske prostire se na području od 1.815 km², a broji 99.530 stanovnika. Županiju čini 6 općina (Brestovac, Čaglin, Jakšić, Kaptol, Kutjevo i Velika), 4 grada (Lipik, Pakrac, Pleternica i Požega), te 227 naselja.

Kada govorimo o broju knjižnica koje čine, ili bi trebale činiti knjižničnu mrežu, moramo zaključiti kako je broj knjižnica obzirom na broj naselja, gradova i općina, te ukupni broj stanovnika izrazito malen i nedostatan. Neću ovdje navoditi razloge zbog čega je stanje nepovoljno, no potrebno je u svakom slučaju ukazati na stvarnu i ozbiljnu situaciju, te stvoriti pretpostavke i uvjete da se ovo stanje što prije promijeni. U zapadnom dijelu Županije, na području Pakraca i Lipika problemi su daleko najteži, a uvjetovani su ratnim stradanjima, te se oporavak i razvoj očekuju značajno sporije nego u drugim dijelovima Županije. U pravcu rješavanja ukupne knjižnične problematike već je izražen opsežan materijal koji je prihvaćen na sjednici Županijskog poglavarstva i Skupštine.

Na području Županije djeluju 4 narodne knjižnice (matična, Gradska knjižnica i čitaonica u Požegi, Narodna knjižnica i čitaonica Kutjevo, kao ogranak požeške, Hrvatska

knjižnica i čitaonica Pleternica , te Knjižnica i čitaonica u Pakracu). Dakle, od 6 općina , samo u općini Kutjevo postoji narodna knjižnica, a u ostalih 5, od kojih neke broje više od 5.000 stanovnika, nema knjižnice. Grad Lipik isto tako nema knjižnicu.

Ovakvo stanje odnosi se samo na globalnu strukturu i osnovne pokazatelje o mreži knjižnica, a da se ne spominju Standardi i drugi parametri koji određuju ostale oblike knjižničnog sustava. Prema tome, može se zaključiti da je sadašnje stanje organiziranosti mreže knjižnica u Županiji neprimjereno potrebama i kriterijima vrednovanja koje Zakon o knjižnicama i ostali propisi iz struke zahtijevaju.

Kada govorimo, ili razmišljamo, o promjeni ovakvoga stanja imamo nekoliko varijanti rješavanja problema. U prvom planu potrebno je poticati ili izraditi opće smjernice i načine rješavanja zastoja u provođenju organiziranog i kontroliranog razvoja knjižnične mreže koje se ne pojavljuje samo u ovoj Županiji. Stoga je nužno formirati radnu grupu ili neko drugo tijelo koje bi smjernice ili naputke za principe izrade mreže knjižnica izradili kao model za cijelu Republiku Hrvatsku. Ovakvi bi naputci bitno pripomogli matičnim službama, ali i lokalnoj samoupravi da izradi vlastiti program razvoja mreže knjižnica, a ujedno i djeluje u skladu s nekim odredbama Zakona o knjižnicama Republike Hrvatske.

Druga je mogućnost izrada vlastitog programa razvoja gradske, lokalne i županijske mreže uz značajnu pomoć i zajedništvo svih čimbenika županijske i lokalne uprave, a prije svega se misli na one općine i gradove koji su u mogućnosti ostvariti uvjete za osnivanje knjižnica, te ih financirati. U tom slučaju bilo bi moguće provesti i stavove Zakona o knjižnicama Republike Hrvatske u djelo.

Treća je mogućnost razvoja mreže u funkcioniranju bibliobusne službe, koju je moguće ustrojiti u dijelovima Županije gdje je koncentriran veliki broj manjih naselja s dosta stanovništva koje ne gravitira jednoj od postojećih narodnih knjižnica. Ako bi se osiguralo financiranje bibliobusne službe, onda bi, čini se, na najracionalniji način došlo do rješavanja problema dostupnosti knjižnične građe potencijalnim i sadašnjim korisnicima. Moguće su i neke kombinacije rješavanja otvaranja ogranaka u nekim općinama s racionalnom upotrebom bibliobusne službe. Sva ova moguća rješenja potrebno je detaljno razraditi i potkrijepiti dokazima određene sredine o materijalnim, prostornim, kadrovskim i drugim uvjetima prije bilo koje realizacije neke od mogućih varijanti. Smatram da bi u ovom pravcu županija Požeško-slavonska trebala tražiti rješenja u organizaciji mreže narodnih knjižnica. Ovaj zadatak je dugoročnog karaktera i ne treba mu prilaziti bez određene koncepcije i cjelovitog plana.

Vjerujem da će i ovaj skup donijeti korisne prijedloge i zaključke u pravcu što kvalitetnijeg rješavanja ovog značajnog pitanja u hrvatskom knjižničarstvu.

Branko Šimunović

Zusammenfassung

STAND UND ENTWICKLUNG DES VOLKSBIBLIOTHEKSNETZES IN DER GESPANNSCHAFT POŽEŠKO-SLAVONSKA

Die Gespanschaft Požeško-slavonska breitet sich auf dem Gebiet von 2.491 km² (nach der Ordnung aus 1992) aus, aber nach den neuesten Veränderungen durch das Abtrennen von Gemeinden Našice und Đurđenovac ist sie territorial verkleinert, und damit wurde auch die Zahl der Volksbibliotheken reduziert. Auf dem Gebiet der Gespanschaft leben 99.530 Bewohner. Volksbibliotheken in der Gespanschaft sind: Stadtbibliothek und Lesesaal Požega, Volksbibliothek und Lesesaal Kutjevo, Kroatische Volksbibliothek und Lesesaal Pleternica und Bibliothek und Lesesaal Pakrac.

Nach der Zahl der Städte und Gemeindezentren wirkt nur eine kleine Zahl der Bibliotheken. Von vier Städten, hat die Stadt Lipik keine Bibliothek, und von sechs Gemeindezentren haben sogar fünf keine gegründete Bibliothek Hinsichtlich der Standarde, ist der allgemeine Zustand der Volksbibliotheken in der Gespanschaft nicht befriedigend. Am meisten bemerkbar ist der Mangel an Raum, reduzierter Durchschnitt der Bücher pro Bewohnerzahl, sowie die Ausrüstung in einigen Bibliotheken. Volksbibliotheken, trotz zahlreicher Mangel und Probleme, funktionieren für Benutzer auf befriedigendem Niveau.

Vorrängige Aufgaben in der Entwicklung des Netzes der Volksbibliotheken in der Gespanschaft Požeško-slavonska sind:

- in allen Gemeindezentren, sowie in der Stadt Lipik Bibliotheken zu gründen;
- die Informatisation der Stadtbibliothek und Lesesaals in Požega zu Ende zu führen;
- zur Verwirklichung der Vernetzung aller Volksbibliotheken in der Gespanschaft anzustreben, damit sich das Netzsystem weiterentwickeln kann.

Um immer verschiedenere und immer größere Aufforderungen der Benutzer befolgen zu können, muß sich das zeitgenössische Bibliotheksnetz ständig erweitern und vervollkommen. Bibliothek heute ist nicht nur ein Raum, wo die Bücher ausgeliehen werden, sie ist auch ein Informationszentrum, und um qualitativ und schnell alle Arten der Information geben zu können, können die Bibliotheken nicht getrennt arbeiten, sondern verbunden durch verschiedene Weisen und Systeme. In dieser Richtung wird auch die Entwicklung des Netzes der Volksbibliotheken der Gespanschaft Požeško-slavonska gehen.

Summary

STATE AND DEVELOPMENT OF THE NET OF PUBLIC LIBRARIES IN THE COUNTY POŽEŠKO-SLAVONSKA

The County Požeško-slavonska spreads on the territory of 2,491 km² (according to the constitution from 1991), but according to the latest changes through the separation of communes Našice and Đurđenovac, it is territorial reduced, and in this way the number of public libraries is also reduced. Public libraries in the County are: The City Library and Studying Room Požega, The City Library and Studying Room Kutjevo, Croatian Public Library and Studying Room Pleternica and Library and Studying Room Pakrac.

According to the number of towns and communes' centres, there is a very small number of libraries functioning. Out of four towns, the town of Lipik has no library, and out of six communes' centres even five of them have no founded library. With respect to the Standards, the general condition of public libraries in the County is not satisfactory. The most apparent is the lack of room, the reduced average of books per capita number, as well as the equipment in some libraries. Public libraries, in spite of numerous disadvantages and problems, function for users on a satisfactory level.

The priority tasks in the development of the public library net of the County Požeško-slavonska are:

- To found libraries in all centres of communes, as well as in the town of Lipik.
- To bring the informatization of the City Library and Studying Room in Požega to an end.
- To seek to actualize the development of net of all public libraries in the County in order for the net system to be able to develop further.

In order to be able to follow increasingly different and large demands of its users, the contemporary library net has to be expanded and improved constantly. The library today is not only the place for borrowing the books, it is the informational center, and in order to provide all types of information qualitatively and quickly, the libraries cannot work separate, but connected through various ways and systems. This direction will be taken also by the development of the net of public libraries in the County Požeško-slavonska.